

Порощук В. П.

П59 Я досліджую світ. 1 клас. Частина 1 / В. П. Порощук. — Х. : Вид. група «Основа», 2019. — 222, [2] с. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-3555-4.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за чинними Типовими програмами.

Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручника Т. Г. Гільберг, С. С. Тарнавської, О. В. Гнатюк, Н. М. Павич (Я досліджую світ: підруч. інтегр. курсу для 1-го кл. закл. заг. серед. освіти : (у 2-х ч.). — К. : Генеза, 2018).

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ЗМІСТ

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ	5
Я І МОЯ ШКОЛА	7
Я школяр. Я школярка	7
Урок 1. Я знайомлюся з однокласниками	7
Урок 2. Ми — однокласники	10
Урок 3. Правила доброчинності	13
Урок 4. Чому потрібно дотримувати розпорядку дня	16
Урок 5. Створення лепбука «Розпорядок дня»	19
Урок 6. Моя постава — мое здоров'я	23
Урок 7. Охайність та особиста гігієна	27
Урок 8. Робоче місце школяра	31
Я і мої можливості	34
Урок 9. Хто я? Який я? Яка я?	34
Урок 10. Хобі та захоплення дітей	38
Урок 11. Як я расту?	41
Урок 12. Як я пізнаю навколишній світ?	44
Урок 13. Цікавий світ професій	47
Урок 14. Кожна людина — унікальна	51
Урок 15. Органи чуття — наші помічники	55
Урок 16. Очі — орган зору	59
Урок 17. Яку інформацію ми сприймаємо за допомогою очей	63
Урок 18. Чи можна все бачити за допомогою очей	66
Урок 19. Як зберегти зір	69
Урок 20. Вуха — орган слуху	73
Урок 21. Чи можна все чути за допомогою вух	76
Урок 22. Як потрібно берегти слух	79
Урок 23. Шкіра — орган дотику	82
Урок 24. Догляд за шкірою	85
Урок 25. Виготовлення ляльки з пластикових чи дерев'яних ложок	89
Урок 26. Ніс — орган нюху	92
Урок 27. Язик — орган смаку	96
Урок 28. Міні-проект «Органи чуття тварин»	99
Урок 29. Для чого потрібні органи чуття	103
Моя школа	106
Урок 30. Безпечна дорога до школи	106
Урок 31. Ми — пішоходи	109
Урок 32. Знайомство зі шкільними приміщеннями	113
Урок 33. Правила евакуації	116
Урок 34. Прогулянка шкільним подвір'ям	120
Урок 35. Наш клас	123
Урок 36. Виготовлення панно «Наш клас»	126
Урок 37. Кімнатні рослини	129

Урок 38. Як доглядати за кімнатними рослинами?	133
Урок 39. Учимося взаємодіяти	137
Урок 40. Улюблені ігри дітей	140
Я І НАВКОЛИШНІЙ СВІТ	144
Як я досліджую навколишній світ	144
Урок 41. Для чого проводити спостереження?	144
Урок 42. Практикум «Пророщування гілочки бузку (<i>абрикоси</i>)»	148
Урок 43. Для чого ми проводимо досліди? Практична робота-дослід «Лимон, що плаває»	151
Урок 44. Практична робота. Досліди з магнітами	154
Урок 45. Виготовлення квітки «Латаття» з паперу	157
Урок 46. Для чого ми проводимо вимірювання?	160
Урок 47. За допомогою чого ми досліджуємо?	163
Урок 48. Використання приладів у родині	166
Я дослідник. Я дослідниця	169
Урок 49. Досліджуємо властивості повітря	169
Урок 50. Міні-проект «Ліси — “легені” планети»	173
Урок 51. Виготовлення вітрячка з паперу	177
Урок 52. Досліджуємо властивості води	180
Урок 53. Значення води (<i>або Для яких потреб люди використовують воду?</i>)	184
Урок 54. Досліджуємо властивості ґрунту	187
Урок 55. Значення ґрунту для живої природи	190
Світ, який нас оточує	193
Урок 56. Природа навколо нас	193
Урок 57. Нежива і жива природа	197
Урок 58. Тіла природи	200
Урок 59. Сонце — джерело світла і тепла	203
Урок 60. Правила захисту від сонця	206
Урок 61. Виготовлення аплікації «Сонце нашого класу»	209
Урок 62. Світ живої природи	213
Урок 63. Практикум «Що необхідно організмам для життя»	217
Урок 64. Узагальнення та систематизація знань учнів	220
ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ	223

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
Я І МОЯ ШКОЛА Я школяр. Я школярка		
1	Я знайомлюся з однокласниками	
2	Ми однокласники	
3	Правила доброчинності	
4	Чому потрібно дотримувати розпорядку дня	
5	Створення лепбука «Розпорядок дня»	
6	Моя постава — моє здоров'я	
7	Охайність та особиста гігієна	
8	Робоче місце школяра	
Я і мої можливості		
9	Хто я? Який я? Яка я?	
10	Хобі та захоплення дітей	
11	Як я расту	
12	Як я пізнаю навколишній світ	
13	Цікавий світ професій	
14	Кожна людина — унікальна	
15	Органи чуття — наші помічники	
16	Очі — орган зору	
17	Яку інформацію ми сприймаємо за допомогою очей	
18	Чи можна все бачити за допомогою очей	
19	Як зберегти зір	
20	Вуха — орган слуху	
21	Чи можна все чути за допомогою вух	
22	Як потрібно берегти слух	
23	Шкіра — орган дотику	
24	Догляд за шкірою	
25	Виготовлення ляльки з пластикових чи дерев'яних ложок	
26	Ніс — орган нюху	
27	Язик — орган смаку	
28	Міні-проект «Органи чуття тварин»	
29	Для чого потрібні органи чуття	
Моя школа		
30	Безпечна дорога до школи	
31	Ми — пішоходи	
32	Знайомство зі шкільними приміщеннями	
33	Правила евакуації	
34	Прогулянка шкільним подвір'ям	
35	Наш клас	

№ з/п	Тема уроку	Дата
36	Виготовлення панно «Наш клас»	
37	Кімнатні рослини	
38	Як доглядати за кімнатними рослинами	
39	Учимося взаємодіяти	
40	Улюблені ігри дітей	
Я І НАВКОЛИШНІЙ СВІТ Як я досліджую навколишній світ		
41	Для чого проводити спостереження	
42	Практикум «Пророщування гілочки бузку (<i>абрикоси</i>)»	
43	Для чого ми проводимо досліди? Практична робота-дослід «Лимон, що плаває»	
44	Практична робота. Досліди з магнітами	
45	Виготовлення квітки «Латаття» з паперу	
46	Для чого ми проводимо вимірювання	
47	За допомогою чого ми досліджуємо	
48	Використання приладів у родині	
Я дослідник. Я дослідниця		
49	Досліджуємо властивості повітря	
50	Міні-проект «Ліси — “легені” планети»	
51	Виготовлення вітрячка з паперу	
52	Досліджуємо властивості води	
53	Значення води (<i>або Для яких потреб люди використовують воду?</i>)	
54	Досліджуємо властивості ґрунту	
55	Значення ґрунту для живої природи	
Світ, який нас оточує		
56	Природа навколо нас	
57	Нежива й жива природа	
58	Тіла природи	
59	Сонце — джерело світла й тепла	
60	Правила захисту від сонця	
61	Виготовлення аплікації «Сонце нашого класу»	
62	Світ живої природи	
63	Практикум «Що необхідно організмам для життя»	
64	Узагальнення та систематизація знань учнів	

Я ШКОЛЯР. Я ШКОЛЯРКА

УРОК 1. Я ЗНАЙОМЛЮСЯ З ОДНОКЛАСНИКАМИ

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати уявлення учнів про свої обов'язки як школяра; учити доброзичливо спілкуватися з іншими у спільній діяльності, доречно вживати слова етикету; розвивати вміння спілкуватися з однолітками та дорослими; виховувати культуру поведінки;
- **формування ключових компетентностей:** спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; уміння навчатися впродовж життя; соціальні та громадянські компетентності.

Обладнання: тематичні малюнки, кольорові олівці, фломастери, папір, Незнайко.

Тип уроку: урок ознайомлення з новим матеріалом.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

2. Повідомлення теми та мети уроку. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, сьогодні ми познайомимося ближче з усіма учнями нашого класу. Будемо навчатися доброзичливо спілкуватися та вживати слова етикету. Помічником нам буде новий підручник «Я досліджую світ».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Вивчення нового матеріалу

Вправа «Знайомство»

Учитель пропонує учням по черзі назвати своє ім'я і сказати, на яку тему вони люблять спілкуватися з друзями. *Наприклад:* «Мене звати Каріна. Я люблю говорити зі своїми друзями про музику».

Робота в парах. Вправа «Як ми вітаємося»

— Розгляньте малюнок у підручнику (с. 4).

— З ким і як ми вітаємося?

— Яких правил поведінки слід дотримувати під час спілкування? (*Учитель зачитує репліки з підручника на с. 4. Учні в парах вітаються і знайомляться. За бажанням пари показують приклад знайомства перед усім класом.*)

Технологія «Крісло автора»

— Чи багато у вас друзів? Де і як ви з ними познайомилися?

Технологія «Два — чотири — всі разом»

— Які слова ввічливості ви знаєте?

Організація роботи:

- Учитель ставить учням запитання для обговорення.
- Учні об'єднуються у пари з метою взаємообговорення своїх ідей.
- Пари об'єднуються в четвірки, обговорюють попередньо досягнуті рішення щодо поставленого запитання.
- Четвірки об'єднуються в більші групи або обговорюють поставлене запитання з усім класом.

Фізкультхвилинка

Привіт, усім, привіт!

Будемо знайомі!

Привіт, усім, привіт!

Життя таке чудове!

(Діти плещуть у долоні.)

(Утворюють коло, беруться за руки.)

(Підходять до середини з витягнутими руками.)

2. Застосування учнями знань і вмінь

Поетична хвилинка

- Послухайте вірш «Добрі слова» (*підручник, с. 5*).
- Які слова ввічливості ви чули?
- Чому їх називають «чарівними»?
- Коли їх уживають?

Гра «Етикет»

Ця гра допомагає дітям опанувати певні моделі поведінки. Її проводять у кілька етапів.

Перший етап «Привітання». Усі учасники гри сідають на стільці так, щоб бачити одне одного. Потім вони по черзі виходять і вітають решту. Основне завдання: привітання кожного гравця має чимось відрізнитися від інших. Наприклад, перший сказав «Привіт!»; другий — «Добрий день!»; третій — помахав рукою; четвертий — «віддав честь»; п'ятий — уклонився; шостий помахав рукою і сказав: «Привіт!» і т. ін. Діти можуть комбінувати декілька вітань в одне, дорослий може їм допомагати. Коли всі одне одного привітали, починається другий етап гри.

Другий етап «Комплімент». Діти обирають зі своєї групи «короля» і «королеву», яких саджають на трон. Решта учасників гри — «піддані», які по черзі підходять до «трону», вклоняються «королю» і говорять комплімент «королеві». Коли всі «піддані» висловили свої компліменти, «королем» і «королевою» стають наступні учасники, і так — до тих пір, поки всі не отримають свою «частку» компліментів.

Вправа «Інтерв'ю»

Учні об'єднуються у пари, розказують одне одному про себе (*повідомляють дату свого народження, розказують про свою улюблену іграшку або заняття*). Відтак учасники по черзі відрекомендовують своїх партнерів у вигляді реклами.

Робота в групах. Складання правил спілкування

- Послухайте правила спілкування. (*Учитель зачитує правила з підручника, с. 5*.)
- Яких правил дотримуєте ви? (*Учні обговорюють проблему в групах, презентують свої відповіді.*)

Наприклад:

ОСНОВНІ ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ

1. Під час розмови з іншими людьми намагайся бути ввічливим.
2. Поважай співрозмовника, будь уважним, доброзичливим.
3. Уважно слухай того, з ким говориш, не перебивай його не перепросивши.
4. Спілкуючись з іншими, намагайся не виявляти свого поганого настрою.
5. Не розмовляй без потреби голосно, не вживай грубих слів.
6. Під час розмови не викрикуй, не розмахуй руками.

Фізкультхвилинка

В цьому класі друзі всі:	(Три оплески.)
Я і ти, і ми, і ви.	(Три оплески.)
Добрий день, тому, хто зліва.	(Поворот ліворуч.)
Добрий день, тому, хто справа.	(Поворот праворуч.)
Ми — одна сім'я.	(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)
В цьому класі друзі всі:	(Три притупування ногами.)
Я і ти, і ми, і ви.	(Три притупування ногами.)
Посміхнись, тому, хто зліва.	(Посміхаються сусідові ліворуч.)
Посміхнись, тому, хто справа.	(Посміхаються сусідові праворуч.)
Ми — одна сім'я.	(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)

Вправа-гра «Навіщо ходять до школи»

— Діти, до нас завітав Незнайко. Він не знає, навіщо ходити до школи. Допоможіть йому! Якщо твердження правильне, плескайте у долоні; якщо неправильне — тупайте ногами.

— До школи ходять, щоб:

- дружити;
- читати;
- гратися;
- писати;

- розмовляти із сусідом за партою;
- навчатися;
- підказувати однокласникам;
- дізнатися про щось цікаве;
- виконувати завдання вчителя.

3. Творчі вправи

Робота над прислів'ями

— Послухайте прислів'я, поясніть його зміст.

- Увічливість нічого не коштує, але багато дає.
- Які прислів'я про спілкування ви знаєте?

Наприклад:

- На надмірну ввічливість не ображаються.
- Ввічливе слово — цілюще повітря.
- Добре слово дух підносить.
- Від теплого слова й лід розмерзає.
- Ласкаве слово — що весняний день.

Ігри-ситуації

Запропонувати дітям вигадані ситуації.

- Ти прийшов у нову школу — познайомся з усіма.
- У тебе вдома друзі — познайом їх зі своїми батьками, покажи свій будинок.
- До вас у клас прийшов новий учень — познайомся з ним.

Графічна вправа «Мої друзі»

Мета: діагностувати та з'ясувати проблеми у міжособистісних стосунках дитини.

— Намалюйте кольоровими олівцями своїх однокласників. Можна намалювати їх як людей, а можна у вигляді тварин, птахів, квітів, дерев тощо.

(Після малювання потрібно обговорити малюнок з дитиною, запитати її, хто тут намальований, чому вона намалювала саме цих дітей. Дізнатися, чому намалювала їх у певному образі.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Гра «Характеристики людей»

Учитель обирає кількох учнів, які стають поруч одне з одним. Вони повинні мати щонайменше одну спільну ознаку (наприклад, темне волосся). Решта дітей, які утворюють коло, мають визначити цю характеристику. Якщо хтось здогадується, то пропонує іншій дитині з кола, хто має таку саму характеристику, долучитися до групи. (Учень, який відгадав, має право обрати групу дітей, що мають іншу спільну ознаку.)

Психологічна гра «Добра тварина»

Діти стоять, тримаючись за руки. Ведучий тихим голосом промовляє: «Ми одна велика, добра тварина. Послухаймо, як вона дихає». Усі дослухаються до свого дихання і дихання сусідів. «А тепер подихаймо разом!». Видих — усі роблять два кроки назад, вдих — два кроки вперед.

«Так не тільки дихає тварина, так чітко й рівно б'ється її велике, добре серце. Стук — крок уперед, стук — крок назад. Ми всі беремо дихання та стук серця цієї тварини собі. Ми — єдине ціле».

Вправа «Відкритий мікрофон»

Учитель пропонує учням по черзі поділитися враженнями від уроку (одним реченням сказати, що сподобалося, а що — ні).

Підсумкова вправа «Коло дружби»

Учитель пропонує дітям узяти за руку свого сусіда. Коли утвориться коло, учні кажуть разом: «Будьмо друзями!».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 2. МИ — ОДНОКЛАСНИКИ

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати уявлення учнів про свої обов'язки як школяра; учити доброзичливо спілкуватися з іншими в спільній діяльності; розрізняти вчинки, оцінювати їх з погляду моральності; розвивати навички спілкування; виховувати почуття дружби, доброти;
- **формування ключових компетентностей:** спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; уміння навчатися впродовж життя; соціальні та громадянські компетентності.

Обладнання: клубок ниток або м'яч, сюжетні малюнки, картки.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

2. Актуалізація опорних знань і вмінь

Вправа «Павутиння»

— На попередньому занятті ми всі познайомилися. Тому зараз перевіримо, чи добре ви запам'ятали своїх однокласників.

Для гри потрібен клубок ниток, що учасники кидають одне одному в довільному порядку, і той, хто впіймав його, розповідає щось про себе. Потім павутиння, що утворилося, розплутують у зворотному порядку, називаючи ім'я дитини, якій кидають клубок. *(Таку вправу можна виконувати і з м'ячиком.)*

Психогімнастична вправа «Веселі друзі»

Діти об'єднуються у пари. Кожна пара по черзі розіграє таку ситуацію: двоє друзів, які все літо не бачилися, нарешті зустрілися в школі. Вони радісно вигукують, підбігають одне до одного, обіймаються, стрибають від радощів, сміються, кружляють у танці.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми поговоримо про добрі справи і вчинки учнів, які навчаються в одному класі. Як називають таких учнів? *(Однокласниками.)*

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Вивчення нового матеріалу

Рольова гра «Добре чи погано?»

Обладнання: сюжетні малюнки, на яких зображено добрі й погані людські вчинки.

Учитель починає гру з бесіди про те, що українці — доброзичливий та чесний народ, вони захищають слабких і поважають літніх людей. Потім кожна пара дітей отримує по два сюжетних малюнки із зображенням добрих та поганих учинків. Діти обговорюють сюжети, потім по черзі демонструють малюнки всім, розповідають, що на них намальовано, й оцінюють учинки *(добрі вони чи погані, чи вчинить так справжній школяр)*.

Робота за малюнками

1) Робота за підручником.

— Розгляньте малюнки в підручнику (с. 6).

— Які добрі справи роблять діти?

2) Робота в групах. Вправа «Добре — погано».

— Розгляньте малюнки. Проаналізуйте вчинки дітей. Розподіліть малюнки на дві групи.

I група. Добрі вчинки.

II група. Погані вчинки.

Презентація роботи груп.

«Мозковий штурм»

— Висловіть свої думки, ідеї з приводу запропонованої теми «Чому добре допомагати одне одному?».

Правила «Мозкового штурму»

- Кожен має право висловитися.
- Висловлюватися стисло, почергово.
- Висловлювання інших не критикувати.
- Обговорити й узагальнити запропоновані ідеї.

2. Самостійне застосування знань учнями

Робота за підручником (с. 6)

— Розгляньте малюнки. Як діти допомагають одне одному?

Технологія «Сітка Елвермана»

— Організуйте дискусію в класі, обговоріть проблему. (Кожен учень робить свій висновок щодо порушеної учителем проблеми.)

Так	Проблема	Ні
	Чи сприятиме дружня допомога навчанню?	

Пальчикова гра «Апельсин»

Мета: розвивати дрібну моторику рук.

Ми ділили апельсин,	(Крутять стиснутий кулачок лівої руки, розчепірівши пальці правої руки.)
Нас багато — він один.	(Піднімають вказівний палець лівої руки, решта стиснуті.)
Ця частинка — для зайчат,	(Ліву руку стискають у кулак, мізинець відгинають.)
Ця частинка — для качат,	(Відгинають середній палець.)
Ця частинка — для дівчат,	(Відгинають вказівний палець.)
Ця частинка — для Андрійка,	(Відгинають великий палець.)
А для вовка — тільки шкірка.	(Долоню повертають тильною стороною догори, округливши пальці та погладжуючи «шкірку».)
Вовк сердитий — не ходи!	(Долоні стикаються передпліччями, трохи зігнуті пальці постукують по пальцях другої руки — «вовчі зуби».)
І не буде нам біди!	(Руки «розбігаються» по столу або по колінах, стукаючи пальцями.)

3. Тренувальні вправи

Робота в парах. Вправа «Пізнай себе»

- Назви одну річ, що ти не любиш робити. Чому? Це добре чи погано?
- Назви одну річ, що ти любиш робити. Чому? Це добре чи погано?

Вправа «Аргументую»

— Наведіть чіткі аргументи «за» і «проти» певного твердження.

	брати участь у спільних іграх.
Добре ...	сваритися за результат гри.
Погано ...	вихвалитися своїми досягненнями.
	допомагати однокласникам у навчанні.

Метод «Коло ідей»

— Запропонуйте свої ідеї щодо спільних корисних справ учнів нашого класу.

Гра «Упізнай за голосом»

Учні стоять спиною до вчителя (або сидять із заплющеними очима). Учитель вказує на одного з учнів. Той, на кого вказали, має покликати когось з однокласників. Учень повинен, не дивлячись, упізнати за голосом того з однокласників, хто покликав його.

Розминка «Веселі хлоп'ята»

Дружно разом піднялись,	(Підводяться з-за парт.)
Вліво, вправо подивились.	(Нахиляють голову ліворуч, праворуч.)

Потім хутко повернулись, (Руки на пояс, роблять поворот.)
Всім навколо посміхнулись, (Посміхаються.)
Поплескали в долоні (Плещуть у долоні.)
І побігали, як поні. (Біжать на місці.)
«Хай лунає всюди сміх, (Ці слова всі вимовляють хором.)
Ми — малята, кращі всіх!».

4. Творчі вправи

Мовна вправа

- Розгляньте малюнки. Що роблять діти? Складіть речення.
- З ким з цих дітей ви хотіли б дружити? Поясніть чому.

Пантоміма

Під звуки музики діти шикуються у два ряди навпроти одне одного і без слів (*жестами та мімікою*) виражають схвалення, привітання, побажання здоров'я, достатку (*наприклад, кивають головою, прикладають руку до серця, широко розводять руки в сторони тощо*).

Вправа «Дослідження та інтерпретація факту»

Василько часто свариться з однокласниками.

— Висловіть свої думки щодо факту за питаннями.

- Як ви оцінили цей факт?
- Чому це відбувається?
- Які наслідки спричиняє?
- Чи можна це попередити?
- Як вплинути?

Гра «Хрестики — нулики»

— Біля правильної відповіді поставте «хрестик», а біля неправильної — «нулик».
(*Учитель зачитує твердження, учні ставлять відповідні позначки.*)

- Хлопчики і дівчатка можуть бути справжніми друзями.
- Справжній друг дасть тобі списати складну задачу.
- Щоб мати справжніх друзів, треба бути дуже сильним.
- Справжній друг завжди зрадіє твоїм успіхам.
- Друг — це чесність, справедливість, підтримка.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Технологія «Ромашка Блума»

«Ромашка Блума» — квітка з шести пелюсток — шість типів запитань.

Перша пелюстка (проста). Які добрі справи виконували учні вашого класу?

Друга пелюстка (уточнювальна). Чи всі ваші справи хороші?

Третя пелюстка (пояснювальна). Чому діти повинні допомагати одне одному?

Четверта пелюстка (творча). Які добрі вчинки можуть зробити твої однокласники?

П'ята пелюстка (оцінювальна). Як дружня допомога сприяє навчанню?

Шоста пелюстка (практична). Яку допомогу ти можеш запропонувати однокласнику?

Вправа «Не хочу хвалитися, але я...»

Кожен учень доповнює фразу «Не хочу хвалитися, але я...» словами, що стосуються теми уроку.
(*Наприклад: роблю добрі вчинки, дружу з усіма однокласниками, допомагаю друзям, дослухаюся до порад дорослих, учуся оцінювати свої вчинки тощо.*)

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК

УРОК 3. ПРАВИЛА ДОБРОЧИННОСТІ

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** з'ясувати зміст поняття «добročинність»; учити розрізняти й аналізувати вчинки, оцінювати їх з погляду моральності; розвивати вміння доброзичливо спілкуватися з іншими в спільній діяльності; виховувати бажання творити добро;
- **формування ключових компетентностей:** спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; уміння навчатися впродовж життя; соціальні та громадянські компетентності.

Обладнання: малюнки сонечка і хмаринки, іграшки або малюнки із зображенням персонажів знайомих казок, коробка з «чарівними окулярами», сюжетні малюнки, макет дерева, картки-листочки зі словами.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

2. Актуалізація опорних знань і вмінь

Гра «Вітання в колі друзів»

Діти беруться за руки, утворюючи коло разом з учителем, промовляють:

Зараз ми візьмемося за руки —
Веселіше стане всім,

Бо у класі усі друзі,
Сяють усмішки у всіх.

Гра «Добрий — злий»

Обладнання: іграшки або малюнки із зображенням персонажів знайомих казок; предметні малюнки (*сонечко, хмаринка*).

Чарівниця Казка запросила всіх казкових героїв на бал. Для того щоб вони всі не посварилися, слід розподілити їх на добрих і злих. Діти по черзі обирають казкового героя, пригадують, з якої він казки, дають йому оцінку (*добрий чи злий*). Діти обґрунтовують свою відповідь, ставлять доброго героя на стіл до сонечка, злого — до хмаринки.

3. Повідомлення теми та мети уроку

- Чи здогадалися ви, про що ми говоритимемо на уроці?
- Які герої казок вам подобаються більше — добрі чи злі? Чому?
- Отже, сьогодні ми поговоримо про доброту, взаємодопомогу та добročинність.
- Що таке добročинність?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Вивчення нового матеріалу

Словникова робота

Добročинність — безкорисливе надання допомоги тим, хто її потребує.

Колективне розв'язування ситуацій

— Ми живемо серед людей. Вам потрібно вчитися розв'язувати різні життєві ситуації, у які ви можете потрапити. Нумо проаналізуємо деякі з них.

- Попереду вас іде дідусь. У одній руці у нього важка сумка, у другій — паличка. Старенький зупинився відпочити, поставив сумку і паличку біля будинку. Раптом палиця упала. Ви проходите поруч і все це бачите. Що ви зробите?
- На подвір'ї грався маленький хлопчик. Його мама сиділа на лавці та в'язала шапочку. Хлопчик побіг за м'ячем, упав, забив коліно, лежить і плаче. Ви сидите навпроти. Що ви зробите?
- Надворі сонячний літній день. Ви з мамою зібралися іти на річку, але мама почувається погано. Вам дуже хочеться купатися, поніжитися у променях лагідного сонечка. Як ви вчините?

- Дорогою зі школи додому ви побачили кошеня-безхатка. Воно було налякане і розгублене. Ви хотіли пройти повз нього, але кошенятко підбігло до вас, довірливо притиснулося і замуркотіло. Вам хочеться забрати тваринку додому, але батьки не дозволяють. Як ви вчините?
- У дворі граються двоє малюків, збоку стоїть дівчинка. Вона теж хоче гратися, але боїться підійти. Що ви зробите?

— Я задоволена, діти, що, розв'язуючи різні життєві ситуації, ви надали перевагу добру й мило-сердю. Сподіваюсь, що і в реальному житті ви не поступитесь своїми принципами.

Висновок. Добрі справи приносять радість. Їх запам'ятовують на довгі роки.

Гра «Чарівні окуляри»

Учитель показує дітям коробку й повідомляє:

— Тут у мене лежать «чарівні окуляри». Той, хто їх надягне, бачитиме в інших людях лише гарне, навіть ті гарні риси, що людина приховує. Той, хто надягне ці окуляри, сам стане кращим.

Учитель надягає окуляри, підходить по черзі до кожної дитини і каже про неї щось хороше. Він пропонує дітям приміряти ці окуляри і помітити в товаришеві те, чого діти не бачили раніше. Діти по черзі приміряють «чарівні окуляри» і називають гарні риси своїх однолітків. (*Наприклад: доброта, довіра, щедрість, доброзичливість, порядність, милосердя, щирість, сміливість, скромність, чесність, чуйність, доброчинність.*)

Руханка «Потяг дружби»

Учитель пропонує учням вишикуватися одне за одним, тримаючи руки на поясі тих, хто перед ними. Той, хто попереду, — «паровозик». Він задає темп руху і звуковий супровід, решта підлаштовується, не порушуючи руху «потяга».

2. Застосування нових знань. Робота за підручником

1) Робота за малюнками (с. 7).

— Розгляньте малюнки. Розкажіть про добрі справи дітей. Чи опинялися ви в таких самих ситуаціях?

2) Складання правил доброчинності.

— Складіть за малюнками правила доброчинності. Доповніть їх.

ПРАВИЛА ДОБРОЧИННОСТІ

- Допмагай слабшим, меншим.
- Допмагай старшим.
- Долучайся до спільної справи.
- Люби тварин.
- Підгодовуй птахів узимку.
- Будь дружлюбним до дітей з особливими потребами.
- Ніколи не заздри.
- Прощай іншим помилки.

Висновок. Добро повертається добром!

3) Робота за малюнками (с. 8).

— Розгляньте малюнки. Чому дітям цікаво разом проводити час? Що їх об'єднує?

Технологія «Крісло автора»

— Які спільні справи об'єднують учнів вашого класу?

Висновок. У класі мають бути доброзичливі стосунки.

Гра «Подарунок на всіх»

Гра розвиває вміння дружити, розуміти і радувати інших. Дітям по черзі дають завдання: «Якщо ти раптом став чарівником, що ти всім нам подаруєш?»

Наприкінці гри проводять конкурс, чий подарунок найкращий.

Фізкультхвилинка

3. Тренувальні вправи

Гра «Так — ні»

Діти утворюють коло. Учитель називає якості їхніх друзів. «Якщо вам до вподоби — плескайте в долоні, якщо ні — тупайте ногами. (*Добрий, веселий, щедрий, злий, привітний, жадібний, скромний, щирий, нестриманий, життєрадісний, співчутливий, байдужий, доброчинний.*)

Проблемна ситуація. Робота над оповіданням В. Сухомлинського «Навіщо кажуть "Спасибі!"?»

Дрімучим лісом ішли двоє подорожніх: дідусь і хлопчик. Було жарко, хотілося пити. Нарешті вони прийшли до струмка. Тихо дзюрчала холодна вода. Мандрівники нахилились, напились.

Дідусь сказав: «Спасибі тобі, струмочку!». Хлопчик усміхнувся.

— Чому ти усміхнувся, хлопче? — запитав дідусь.

— Навіщо ви, дідусю, сказали струмочкові «Спасибі!»? Він же не живий, не дізнається про вашу подяку, не почує ваших слів.

— Це так. Якби води напився вовк, він міг би не дякувати. Ми ж не вовки, а люди. А знаєш, кого це слово вшановує, звеличує, підносить?

Хлопчик замислився. Він ще ніколи не думав над цією мудрою істиною. Тепер саме був час — дорога через ліс довга.

— Якою є ваша думка з цього приводу?

— Навіщо люди кажуть «Спасибі!»?

4. Творчі вправи

Хвилинка фантазії

— Уявіть себе велетнями або казковими героями. Які добрі справи ви зробили б?

Робота над прислів'ями

— З давніх-давен у людині цінувалися порядність, добро, чуйність, милосердя. Народ створив багато прислів'їв та приказок про ці риси.

1) Гра «Продовж прислів'я».

- Хто людям добра бажає...
- Перший крок до добра — ...
- Робиш добро — ..., робиш зло — ...

Слова для довідок: не кайся; той і собі має; не роби зла; зла й сподівайся.

2) Вправа «Поясни!».

— Поясніть зміст прислів'їв (*підручник, с. 9*). Як ви розумієте кожне з них?

Вправа «Я думаю так»

— Чому потрібно навчатися? Послухайте, як на це запитання відповіли діти. (*Учитель зачитує з підручника (с. 9) висловлювання дітей.*)

— З ким з них ви погоджуєтеся? Поясніть свій вибір.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. РЕФЛЕКСІЯ

Гра «Компліменти»

Сидячи в колі, усі беруться за руки. Дивлячись в очі сусідові, потрібно сказати йому кілька добрих слів, за щось похвалити. Той, до кого звертаються, киває головою і говорить: «Спасибі, мені дуже приємно!». Потім він дарує комплімент своєму сусідові. Вправу проводять по колу.

Вправа-гра «Дерево Доброти»

— Прикрасьте листочками наше «Дерево Доброти». Оберіть листочки з тими словами-поняттями, з якими вам хотілося б зустрітись.

Учні по черзі витягують картки-листочки зі словами, що озвучує учитель, і прикріплюють їх на «Дерево Доброти». (*На листочках записано слова: працьовитість, доброта, злість, грубість, чемність, терпіння, повага, зло, обман, милосердя, любов, ненависть, увічливість, байдужість, щедрість, мужність, взаємодопомога, боягузтво, щирість.*)

Метод «Рюкзак»

Кожен учень стисло дає відповідь на запитання: «Які з тих знань і вмінь, що набув на уроці, він візьме із собою для використання?».

ДЛЯ ВЛАСНИХ НОТАТОК
